

Sygn. akt XVII AmC 1261/09

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 grudnia 2010 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

W składzie:

Przewodniczący: SSO Witold Rękosiewicz

Protokolant: Piotr Grzywacz

po rozpoznaniu w dniu 21 grudnia 2010 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) z/s w P.

przeciwko (...) S.A. z/s w W.

o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone.

I. Uznaje za niedozwolone i zakazuje (...) S.A. z/s w W. wykorzystywania w umowach z konsumentami postanowienia wzorca umowy o treści:

„Doręczenie Powiadomień dla Posiadacza następuje (...) ze skutkiem uznania korespondencji za doręczoną z upływem 5 (pięciu) dni od daty jej nadania”

II. Zasądza od (...) S.A. z/s w W. na rzecz (...) z/s w P. kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt) tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

III. Obciąża (...)S.A. z/s w W. kwotą 600 zł (sześćset) tytułem opłaty sądowej stałej od pozwu i nakazuje pobranie tej kwoty od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Kasa Sądu Okręgowego w Warszawie.

IV. Zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt (...) S.A. z/s w W..

/-/ SSO Witold Rękosiewicz

Sygn. akt XVII AmC 1261/09

UZASADNIENIE

Powód (...) z siedzibą w P. pozwem z dnia 20 lipca 2009 r. wniósł o uznanie za niedozwolone i zakazanie pozwanemu (...) SA z siedzibą w W. (Bank, pozwany) wykorzystywania w umowach z konsumentami postanowienia wzorca umowy stosowanego przez pozwanego przy wykonywaniu działalności gospodarczej o treści: „Doręczanie Powiadomień dla Posiadacza następuje (...) ze skutkiem uznania korespondencji za doręczoną z upływem 5 (pięciu) dni od daty jej nadania”, (pkt 6.2.1. Regulaminu Rachunków dla Konsumentów (...)SA).

Zdaniem powoda zakwestionowane postanowienie jest rażąco sprzeczne z dobrymi obyczajami i narusza uzasadnione interesy konsumentów, a zatem stanowi „niedozwoloną” klauzulę umowną w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Kwestionowany zapis w przekonaniu powoda stanowi klauzulę niedozwoloną, gdyż w sposób sprzeczny z prawem

przewiduje modyfikację na niekorzyść konsumentów zasad doręczania oświadczeń woli przedstawionych w kodeksie cywilnym.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości. Stwierdził, że zakwestionowane zapisy nie naruszają interesów konsumentów ani nie są sprzeczne z dobrymi obyczajami. Pozwany wskazał, iż kwestionowana przez powoda klauzula nie jest abuzywna, gdyż domniemanie doręczenia pisma powstaje po upływie określonego czasu od (rzeczywistej) daty jego nadania. Nie jest zatem w tym przypadku istotne jaką datę bank umieści na piśmie, nie określa ona też czasu nadania. Pozwany podkreślił, że na gruncie tego postanowienia pismo nie może zostać uznane za doręczone, mimo, iż nie zostało jeszcze przez bank wysłane (nadane). Bank nie ma tu żadnej możliwości modyfikacji faktycznej daty nadania i nie może doprowadzić do antydatowania korespondencji. Pozwany stwierdził, iż kwestionowany zapis powtarza zatem jedynie domniemanie faktyczne, że korespondencja nadana została doręczona, w taki sposób, że odbiorca mógł się z nią zapoznać. W ocenie pozwanego klauzula ta jest również korzystna dla pozwanego z uwagi na fakt, iż w razie sporu to odbiorcą obciąża wykazanie, iż korespondencja nie została mu doręczona. Postanowienie tej treści zostało w ocenie pozwanego wprowadzone do regulaminu w celu uniknięcia stanu niepewności co do daty doręczenia korespondencji, który zostanie przyjęty za wiążący w przypadku ewentualnego sporu sądowego. Pozwany podkreślił również, iż kwestionowany zapis stanowi jedynie domniemanie, które może zostać przez odbiorcę obalone poprzez wykazanie, iż pismo nie zostało mu doręczone. Wskazał ponadto, iż w przypadku korespondencji przesyłanej listami poleconymi lub przesyłkami kurierskimi wspomniane domniemanie może być przez adresata nadzwyczaj łatwo obalone poprzez wykazanie rzeczywistej daty doręczenia lub braku doręczenia za pomocą odpowiedniej ewidencji doręczeń prowadzonych przez pocztę lub firmy kurierskie.

W piśmie procesowym z dn. 28.08.2009 r. powód podniósł, iż w odpowiedzi na pozew pozwany przyznał, że wykorzystywał w obrocie z konsumentami zakwestionowane klauzule umowne. Powód wskazał, że przedmiotowa klauzula jest abuzywna, gdyż może prowadzić do sytuacji, w której pozwany uzna za skutecznie doręczoną korespondencję, z którą klient nie miał możliwości się zapoznać.

W piśmie procesowym z dn. 18.09.2009r. Bank podtrzymał w całości dotychczasowe stanowisko procesowe.

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił i zważył co następuje:

Bezspornym jest, iż pozwany w prowadzonej działalności gospodarczej wykorzystywał przytoczone w pozwie postanowienia umowne. Pozwany temu nie zaprzeczył. Nie zarzucił też niezgodności cytowanych postanowień z treścią stosowanego wzorca umownego. W związku z tym na podstawie art. 230 kpc, okoliczności te należało uznać za przyznane.

W postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone przedmiotem oceny Sądu jest, czy zawarte we wzorcach, kwestionowane postanowienia kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz czy skutkiem tego dochodzi do rażącego naruszenia interesów konsumentów. Nie dotyczy to jednak postanowień regulujących główne świadczenia stron, jak cena lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Decydujące znaczenie dla abuzywności tych postanowień ma fakt, czy zostały uzgodnione w sposób indywidualny. Z akt sprawy nie wynika a pozwany również nie twierdził, że kwestionowane postanowienia były przedmiotem negocjacji stron umowy, której dotyczy stosowany przez Bank regulamin.

Przesłankami abuzywności postanowień wzorca umownego jest oprócz wymienionych powyżej również sprzeczność z dobrymi obyczajami i rażące naruszenie interesów konsumenta. Istotą dobrych obyczajów jest szeroko rozumiany szacunek do drugiego człowieka. Sprzeczne z dobrymi obyczajami są m. in. działania zmierzające do niedoinformowania, dezinformacji, wywołania błędnego przekonania u konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności, ukształtowania stosunku zobowiązaniowego niezgodnie z zasadą równorzędności stron (tak M. Śmigiel – Wzorce s. 360). Chodzi więc o działania nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające In minus od przyjętych standardów postępowania.

Klauzula generalna wyrażona w art. 385¹ § 1 k c uzupełniona została listą niedozwolonych postanowień umownych zamieszczoną w art. 385³ k c. Obejmuje ona najczęściej spotykane w praktyce klauzule uznane za sprzeczne z dobrymi obyczajami zarazem rażąco naruszające interesy konsumenta. Ich wspólną cechą jest nierównomierne rozłożenie praw, obowiązków czy ryzyka między stronami prowadzące do zachwiania równowagi kontraktowej. Są to takie klauzule, które jedną ze stron (konsumenta) z góry w oderwaniu od konkretnych okoliczności stawiają w gorszym położeniu. Wyliczenie to ma charakter niepełny, przykładowy i pomocniczy. Funkcja jego polega na tym, że zastosowanie we wzorcu umowy postanowień odpowiadających wskazanym w katalogu znacząco ułatwić ma wykazanie, że spełniają one przesłanki niedozwolonych postanowień umownych objętych klauzulą generalną art. 385¹ § 1 k c. W razie wątpliwości ciężar dowodu, że dane postanowienia nie spełniają przesłanek klauzuli generalnej spoczywa na przedsiębiorcy. – art. 385¹ § 4 k c. Aby uchylić domniemanie, że klauzula umowna zgodna z którąś z przykładowych klauzul wymienionych w art. 385³ k c. jest niedozwolonym postanowieniem umownym należy wykazać, że została ona uzgodniona indywidualnie lub, że nie kształtuje praw i obowiązków konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając ich interesy mimo swego „niedozwolonego” brzmienia tzn nie spełnia przesłanek z art. 385¹ § 1 k c. Dopiero po wykazaniu tej drugiej okoliczności może dojść do uchylenia domniemania abuzywności.

Oceniając w świetle powyższego kwestionowane postanowienie wzorca stosowanego przez pozwanego stwierdzić należy, iż, stanowi ono typową klauzulę abuzywną w rozumieniu art. 385¹ § 1 kc albowiem kształtuje prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając ich interesy. Przedmiotowy zapis przewiduje bowiem skutek doręczenia konsumentowi pisma po upływie pięciu dni od jego wysłania, niezależnie od tego, czy konsument rzeczywiście je otrzymał. Powyższe może prowadzić do sytuacji, w której bank uzna np., że klient został poinformowany o istotnych zmianach regulaminu. Zagrożenie to jest szczególnie widoczne w przypadku wysłania przez bank pisma zwykłym listem.

Uregulowanie tej treści stoi w sprzeczności z regulacjami kodeksu cywilnego. Kodeks cywilny przewiduje bowiem zasadę „milczącego akceptu” jedynie w stosunkach między przedsiębiorcami i to też, co należy podkreślić jedynie między przedsiębiorcami pozostającymi ze sobą w stałych stosunkach gospodarczych. Zastosowanie przedmiotowej konstrukcji w umowach z konsumentami stanowi więc rażące naruszenie ich interesów.

Ponadto postanowienie umowne o tej treści sprzeczne jest z przepisami kodeksu cywilnego dotyczącymi doręczeń. Kodeks cywilny taki sposób doręczenia przewiduje bowiem jedynie dla doręczeń dokonywanych przez Sąd, który jest niezawisłym organem państwowym pełniącym szczególną funkcję społeczną i w związku z tą funkcją dysponuje szczególnymi narzędziami - między innymi mającymi mu służyć do jej realizacji.

Zamieszczenie we wzorcu umownym postanowienia, które jest sprzeczne z zasadą prawidłowości doręczeń i związanymi z tym zasadami zaistnienia skutków oświadczenia woli, wyłączającymi jakiegokolwiek domniemanie doręczenia jest przejawem dążenia banku do uproszczenia zasad prowadzenia swojej działalności kosztem naruszenia interesów konsumentów. Taka ocena znajduje zdaniem Sądu potwierdzenie w treści uzasadnienia złożonej przez Bank odpowiedzi na pozew.

Jako niezrozumiałe i nieuprawnione należy zdaniem Sądu ocenić przyjęcie przez pozwanego Banku domniemania o skutecznym doręczeniu oświadczenia woli lub informacji mogącej mieć istotne znaczenie dla klienta Banku, jedynie na podstawie doświadczenia życiowego.

Przyjęte przez pozwanego domniemanie pozwala na uznanie, że przesyłka została doręczona adresatowi mimo, iż nadawca nie otrzymał dowodu doręczenia (w przypadku listu zwykłego). We współczesnych polskich realiach zdaniem Sądu przyjęte przez pozwanego domniemanie nie jest uzasadnione i nie mogło by stanowić dowodu skutecznego doręczenia. Również stanowisko pozwanego, iż w przypadku wątpliwości ciężar dowodu, że przesyłka nie została doręczona, obciąża odbiorcę, nie może być uznane za prawidłowe. Konieczność przeprowadzenia takiego

dowodu mogłaby narażać konsumenta na konieczność podejmowania szeregu uciążliwych działań zmuszających go do niepotrzebnego wysiłku, wydatków, utraty czasu. Taka sytuacja została jednoznacznie oceniona w doktrynie jako rażące naruszenie interesów konsumenta.

Kwestionowane postanowienie w sposób niekorzystny kształtuje sytuację konsumenta, ponieważ przyznaje Bankowi uprawnienie do jednostronnej oceny skutecznego doręczenia korespondencji na podstawie przyjętego w postanowieniu domniemania nie mającego uzasadnienia w przepisach obowiązującego prawa.

Ponadto do oceny, czy kwestionowana klauzula ma charakter abuzywny możliwe jest zastosowanie metody wskazanej przez Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dn. 15.02.2009r. VI ACa 1638/08.

W celu ustalenia, czy dane postanowienie wzorca umownego ma charakter klauzuli niedozwolonej w rozumieniu art. 385¹ § 1 kc należy przeprowadzić analizę tego postanowienia pod kątem sprzeczności z ogólnym wzorcem zachowań przedsiębiorców wobec konsumentów. Prowadzi to do konieczności ustalenia, jak wyglądałyby prawa i obowiązki konsumenta w sytuacji braku analizowanej klauzuli (por. wyrok SN z dn. 19.03.2007r. sygn. akt III SK 21/06 OSNP 2008/11-12/181 oraz z dn. 11.10.2007r. sygn. akt III SK 9/07, nie publikowany). Jeżeli konsument byłby na podstawie ogólnych przepisów – w lepszej sytuacji, gdyby konkretnego postanowienia wzorca nie było, należy przyjąć, że ma ono charakter abuzywny.

Zdaniem Sądu analiza dotycząca przedmiotowego postanowienia jednoznacznie wskazuje na jego abuzywny charakter.

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Okręgowy uznając, iż kwestionowane postanowienie wzorca umownego stosowanego przez pozwanego spełnia przesłanki klauzuli niedozwolonej (art. 385¹ § 1 kc) zakazał jego wykorzystywania w obrocie (art. 479⁴² § 1 kc).

O obciążeniu pozwanego stałą opłatą sądową od pozwu orzeczono na podstawie art. 26 ust 1 pkt 6 w zw. z art. 113 ust. 1 oraz art. 96 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. nr 167, poz. 1398).

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie art. 98 i 99 kpc stosownie do wyniku sporu.

O publikacji prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt pozwanego zarządzono na zasadzie art. 479⁴⁴ kpc.

SSO Witold Rękosiewicz